

Handläggare: Berit Logren-Berg

Till
Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd

Stockholms stads förskoleplan - en förskola i världsklass

Remiss från kommunstyrelsen (KS-dnr 321-1949/2008)

Förslag till beslut

1. Tjänsteutlåtandet utgör svar på remissen
2. Omedelbar justering

Verner Stadthagen
st. f. stadsdelsdirektör

Gunilla Davidsson
verksamhetsområdeschef

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har efter beslut i budget för staden år 2007 och på kommunstyrelsens uppdrag tagit fram ett förslag till ny förskoleplan. Syftet är att den ska fungera som planeringsunderlag för verksamheten i såväl kommunala som enskilt drivna förskolor. Den är ett övergripande dokument hur staden vill att förskolan ska utvecklas och vilken inriktning den ska ges. Förskoleplanen är tillsammans med de nationella styrdokument, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, och läroplan för förskolan, Lpfö 98, styrande för stadens nämnder och förskolor. Budgeten är överordnad och styrande för stadens alla verksamheter. Liksom andra styrdokument har förskoleplanen att förhålla sig till detta. Ett antal indikatorer mäter måluppfyllelsen som ska bidra till att kommunfullmäktiges mål uppfylls. Förslaget till förskoleplan är indelad i tre områden under följande rubriker: 1) Lärande och utveckling i fokus, 2) Värderingar och trygghet samt 3) Styrning och ledning. De tre områdena ska utvecklas kontinuerligt och utvärderas löpande.

Förvaltningen är i allt väsentligt positiv till det framlagda förslaget till ny förskoleplan för staden. Förvaltningen vill särskilt framhålla att det är viktigt att se till barnets allsidiga utveckling för inlärning, föräldrarnas delaktighet och ansvar, pedagogernas kompetens och ett tydligt ledarskap. Det poängteras också på flera ställen i förslaget att barns inlärning sker främst genom leken i alla former.

Bilaga: Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande 2008-09-03

Remissbehandling

Ett förslag till förskoleplan "Stockholms stads förskoleplan – en förskola i världsklass" har av kommunstyrelsen remitterats för yttrande senast den 19 december. Ärendet har remitterats till samtliga stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden och kulturnämnden samt till berörda fackliga organisationer och till företrädare för några enskilt drivna förskolor.

Förskoleplanen

Stadsledningskontoret har på kommunstyrelsens uppdrag och efter beslut i budget för staden år 2007 tagit fram ett förslag till ny förskoleplan. Syftet är att den ska fungera som planeringsunderlag för verksamheten i såväl kommunala som enskilt drivna förskolor. Den är ett övergripande dokument hur staden vill att förskolan ska utvecklas och vilken inriktning den ska ges. Förskoleplanen är tillsammans med de nationella styrdokument, Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, och läroplan för förskolan, Lpfö 98, styrande för stadens nämnder och förskolor. Budgeten är överordnad och styrande för stadens alla verksamheter. Liksom andra styrdokument har förskoleplanen att förhålla sig till detta. Ett antal indikatorer mäter måluppfyllelsen som ska bidra till att kommunfullmäktiges mål uppfylls. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande i ärendet bifogas (*bilaga*).

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen är i allt väsentligt positiv till det framlagda förslaget till ny förskoleplan för staden. Förvaltningen vill särskilt framhålla att det är viktigt att se till barnets allsidiga utveckling för inläring, föräldrarnas delaktighet och ansvar, pedagogernas kompetens och ett tydligt ledarskap. Det poängteras också på flera ställen i förslaget att barns inläring sker främst genom leken i alla former.

Förslaget till förskoleplan är indelad i tre områden under följande rubriker: 1) Lärande och utveckling i fokus, 2) Värderingar och trygghet samt 3) Styrning och ledning. De tre områdena ska utvecklas kontinuerligt och utvärderas löpande. I det följande redovisar förvaltningen sina synpunkter på respektive huvudområde med underrubriker i anslutning till beskrivningen av vad som där föreslås.

1. Lärande och utveckling i fokus

Utgångspunkter: En förskola i världsklass kräver fokus på hur barn lär och på att skapa tillit hos barn för den egna förmågan att lära. De erfarenheter barn får i förskolan påverkar också barn för den egna förmågan att lära. De erfarenheter barn får i förskolan påverkar även deras föreställningar om sig själva som individer och inställningen till lärande och till omvärlden.

Förskoleplanen: Medarbetarnas förhållnings- och arbetssätt ska skapa förutsättningar för en positiv självbild hos barnet som en tänkande, lärande och skapande människa. Lek, lärande, kreativitet och omsorg är en helhet. Utmärkande för förskolan är leken och de nära relationerna mellan barn och mellan barn och vuxna. I leken utvecklar barn kommunikativ- och social kompetens och empatisk förmåga.

Barn kommer till förskolan med erfarenheter och kunskaper, som förskolan ska stödja och utmana barnet att utveckla. Barn lär genom att utforska sin omvärld, bli utmanade i sina tankar och i mötet med andra.

Förskolan ska se möjligheterna hos varje barn och utgå från att varje barn är kompetent, nyfiken, kreativt med lust att lära. Den ska även betona vikten av att lära i samspel med andra barn och vuxna. Arbetssättet ska aktivt utmana barnens lärande och stimulera barnen i att utveckla verktyg för fortsatt lärande.

Förvaltningen: Det är mycket bra att i förslaget framhålla att leken har en central betydelse för barns utveckling och lärande. Leken är nödvändig för barns utveckling i såväl känslomässigt och socialt som intellektuellt och motoriskt hänseende.

Utveckling och lärande hänger samman. Det kräver att förskolans pedagoger har adekvat utbildning som ger kunskaper om barns utveckling, hur barn lär och hur verksamheten ska bedrivas för att lägga grunden till fortsatt lärande. Varje barn ska ges möjlighet att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina ena förmågor.

Ett språkutvecklande arbetssätt

Förskoleplanen: Ett föränderligt samhälle ställer höga krav på kommunikativ förmåga och förmåga att behärska det svenska språket. Arbetet med barns språkutveckling ska utgå från barnets individuella förutsättningar och behov. Barn lär sig språk och utvecklar begrepp genom samspel med andra. Varje barn ska utveckla sin språkliga medvetenhet, ett rikt och nyanserat talspråk, intresse för skriftspråk och förståelse av symboler. Litteraturen ska ha en given plats i förskolan.

Förvaltningen: Språkets betydelse som medel för umgänge med andra gör att det är en central uppgift för förskolan att stödja barnens språkutveckling och anpassa verksamheten med hänsyn till de barn som deltar.

Barn med svenska som andra språk

Förskoleplanen: För barn med annat modersmål än svenska ska förskolan tillsammans med föräldrarna lägga grunden till flerspråkighet. I förskolan innebär det att pedagogerna ska medverka och aktivt stödja modersmålet för att utveckla flerspråkighet inom ramen för den ordinarie verksamheten.

Förvaltningen: Ur integrationssynvinkel är det nödvändigt att behärska språket i det land man lever i. Förmågan att behärska flera språk är en tillgång. I mångkulturella områden med flera olika språkgrupper kan det finnas anledning att särskilt uppmärksamma barns andraspråksutveckling, d.v.s. utveckling i att använda svenska språket. Enligt förslaget ska utgångspunkten vara en kartläggning och analys av barnets språk- och kunskapsutveckling. Det vilar ett stort ansvar på förskolans lärare att genomföra detta. Det finnas en risk att både kartläggningen och analysen får karaktären av betyg. Förskolans strävandemål är på intet sätt förknippade med den typen av bedömning.

Kreativitet och skapande

Förskoleplanen: Barns förmåga att skapa och uttrycka sig i olika former ska uppmuntras och utvecklas. Förskolan ska medverka till att barn blir delaktiga i kulturarvet och att kulturen ska vara integrerad i förskolans verksamhet.

Förvaltningen: Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning har en kulturekreterare som ansvarar för olika kulturaktiviteter riktade till barn som bor i stadsdelsområdet. I samarbetet med förskolorna erbjuds barnen ett rikt utbud av kulturella aktiviteter. För barnen innebär det kulturella upplevelser och möten med professionella aktörer som leder till att på ett fördjupat och flerdimensionellt sätt bidra till att se lösningar inom alla områden.

Matematik, natur

Förskoleplanen: Förskolan ska erbjuda en verksamhet där barns nyfikenhet och lust att utforska matematik och naturvetenskap utmanas. Det ger möjlighet att utveckla förståelse för sin egen delaktighet i naturens kretslopp och för enkla naturvetenskapliga fenomen.

Förvaltningen: Matematik och natur är två områden som behöver lyftas i förskolan. Pedagogerna ska arbeta medvetet med alla de matematiska möjligheterna som finns i de vardagliga rutinerna och aktiviteterna. Lek och skapande verksamhet erbjuder många tillfällen att tillägna sig matematiska begrepp och problemlösningar.

Rum för möten, lek och lärande

Förskoleplanen: Miljöns utformning såväl inne som ute ska vara spännande, rolig och trygg. Utemiljön är en viktig del för barnens utveckling och hälsa.

Förvaltningen: Förskolans miljö ska vara inbjudande och locka till lek för både flickor och pojkar. Genusperspektivet ska genomsyra all verksamhet i förskolan. Miljöns utformning kräver planering och eftertanke för att komma ifrån traditionellt könsrollstänkande.

Förskolan i samverkan med grundskolan

Förskoleplanen: Förskolan och grundskolan har ett gemensamt ansvar för det livslånga lärandet, för barns fostran, utveckling och lärande. Vid övergången från förskola till skola ska barnet stå i centrum. Överlämningssamtalet mellan förskola och skola ska innefatta en dokumentation av förskolans pedagogiska arbete under barnets förskoletid. För barn med särskilda behov är det angeläget att övergången mellan förskola och skola organiseras väl. Föräldrar har ansvaret för att informera skolan om det egna barnet vid övergången.

Förvaltningen: Det är mycket bra att ansvarsfördelningen i övergången är tydlig. Föräldrar ska vara väl insatta i sitt barns utveckling så att de kan informera skolan om sitt barn. Förskolans uppgift är att informera skolan om innehållet i förskolans pedagogiska arbete och syftet med den. Det är bra att lyfta fram samarbetet mellan förskolan och skolan. Idag fungerar det olika tillfredställande eftersom det till stor

del beror på vilket intresse som finns hos lärarna i de båda skolformerna. Benämningen ”barn med särskilda behov” bör ersättas med ”barn i behov av särskilt stöd”.

2. Värderingar och trygghet

Utgångspunkter: Förskolan vilar på demokratiska grunder. Verksamheten ska därför i alla delar genomsyras av respekt för och omsorg om varje människas egen värde. Flickor och pojkar ska ha samma möjligheter att pröva och utveckla sina förmågor och intressen. Förskolans miljö ska präglas av trygghet och tillit mellan pedagoger och barn. Inget barn ska i förskolan utsättas för diskriminering eller för kränkande behandling. Alla förskolor ska aktivt arbeta utifrån en plan om likabehandling.

Olikhet som tillgång

Förskoleplanen: Barn i förskolan har olika bakgrund, tankar förutsättningar och erfarenheter. Det pedagogiska arbetet berikas av olikheterna och utvecklar barns förståelse av andra kulturer. Förskolans uppgift är att ge möjlighet till stimulerande möten. Medarbetarnas förhållningssätt och kunskap om ett interkulturellt arbetssätt är viktig för att förskolan ska kunna bidra till att barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet. Barn som behöver mer hjälp och stöd i sin utveckling än andra ska garanteras det och insatserna ska sättas in så tidigt som möjligt. Detta ska ske i dialog med föräldrarna och utformas så att det på bästa sätt stärker barnet och främjar integration i gruppen.

Förvaltningen: Betydelsen av tidiga insatser till barn i behov av särskilt stöd (Bibass) är omvittnad. Bedömningen av vilka insatser som är mest verkningsfulla ställer krav på att pedagogerna är välutbildade och är engagerade så att stödet som sätts in är verkningsfullt. Barnen ska inkluderas (inte integreras) i reguljära grupper och delta i verksamheten på sina egna villkor. Miljöperspektivet kan förtydligas eftersom behovet av stöd ofta är miljörelaterat. En anpassad miljö har bättre möjligheter att ta emot barn som har olika stödbehov. Särlösningar ska ses som undantag och då med barnet i fokus.

Det är bra att föräldrarnas delaktighet och ansvar för sina barn har uttryckts så tydligt. Ett interkulturellt arbetssätt ska rikta sig till alla barn, inte bara till barn med utländsk bakgrund, så att alla får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.

Barns inflytande

Förskoleplanen: Barn ska, utifrån sin förmåga, ha inflytande över och vara delaktiga i utformningen av förskolans miljö och verksamhet. Förskolans arbetsformer och förhållningssätt ska medverka till att varje barn i förskolan utvecklar demokratisk kompetens.

Förvaltningen: Även små barn kan uttrycka sin vilja och har rätt att bli bemötta med respekt. Förskolan vilar på demokratins grund och har ett stort ansvar att konkret visa hur demokratiska processer fungerar.

Förskolan och hemmet

Förskoleplanen: Förskolan ska präglas av ömsesidighet i ansvaret mellan föräldrar och förskola samt respekt för föräldrars erfarenheter. Föräldrar ska få en helhetsuppfattning och ges möjlighet till olika former av inflytande. Alla föräldrar ska få vetskap om mål och åtagande för verksamheten och hur det egna barnet utvecklas och om åtaganden nås. Varje förälder ska under hela förskoletiden aktivt kunna samverka med förskolepersonalen om sitt barns allsidiga utveckling. Utvecklingssamtal ska genomföras regelbundet och baseras på den dokumentation och utvärdering som förskolan gör. Den ska beskriva på vilket sätt förskolans arbete bidrar till barnets utveckling och trivsel.

Förvaltningen: Föräldrar har det yttersta ansvaret för sina barn. Förskolan ansvarar för att informera föräldrarna om verksamhetens innehåll och hur den bidrar till barnens utveckling och trivsel. Förskolan ansvarar för att informera föräldrarna om barnens utveckling, förskolans mål, åtagande och resultat. Utvecklingssamtalen i förskolan ska genomföras med hjälp av dokumentation och utvärdering och bör inte omfatta betygsliknande omdömen.

3. Styrning och ledning

Utgångspunkter: Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret för stadens förskolor och fastställer i budgeten förutsättningarna genom mål för verksamheten och resurstilldelningen. Stadsdelsnämnden fastställer de lokala förutsättningarna och förskolechefen ansvarar för ledning av förskolan. I en målstyrd verksamhet är det pedagoger och förskolechefer som ska avgöra hur målen ska nås.

Pedagogiskt ledarskap

Förskoleplanen: En kvalitativ utveckling av förskolan kräver ett pedagogiskt ledarskap som skapar förutsättningar för att den pedagogiska verksamheten arbetar mot uppställda mål och skapar förutsättningar för ett systematiskt kvalitetsarbete. Pedagogiskt ledarskap avser både förskolechefer och förskollärare. Förskollärarna medverkar till att initiera, leda och stödja det pedagogiska utvecklingsarbetet i förskolan. Det är förskolechefens ansvar att leda, organisera, utveckla och utvärdera förskolans verksamhet. Särskilda satsningar ska göras för att stärka förskolecheferna i deras arbete.

Förvaltningen: Det är bra att tydliggöra förskollärarnas ansvar att medverka till att initiera, leda och stödja det pedagogiska utvecklingsarbetet. Ett bra ledarskap kräver kunniga ledare. Det är bra att satsningen för att stärka förskolecheferna ingår.

Pedagogerna är barnens viktigaste resurs

Förskoleplanen: En förutsättning för en förskola av god kvalitet är medarbetare med hög kompetens, där fortbildning och kompetensutveckling är en del i ett pedagogiskt utvecklingsarbete. Alla medarbetare ska kontinuerligt ges möjlighet till dialog och reflektion om sitt arbete och resultaten av arbetet i relation till uppställda mål och åtaganden. Det pedagogiska arbetet samt uppföljning och utveckling ska organiseras så att det leds av en förskollärare. Andelen förskollärare ska öka.

Förvaltningen: Medarbetarnas kompetens är den säkraste garanten för en verksamhet med god kvalitet. Det borde finnas ett uttalat krav på adekvat grundutbildning för alla pedagoger som arbetar inom förskolan. En god verksamhet kräver planering därför borde förskoleplanen betona pedagogernas rätt till planeringstid och planeringsdagar.

Barngruppen

Förskoleplanen: Barngruppens storlek och sammansättning är ett pedagogiskt redskap och kan variera under dagen. Åldersmässigt och organisatoriskt finns i förskolan en rad olika gruppammansättningar. Barngruppens sammansättning ska anpassas utifrån barnens och gruppens förutsättningar.

Förvaltningen: Det är bra att peka på betydelsen av att gruppens storlek och sammansättning ska anpassas till den situation som är aktuell. Lokaler, barnens ålder och utvecklingsnivå och personalens kompetens påverkar barngruppens sammansättning.

Informationsteknologi

Förskoleplanen: Informationstekniken skapar förutsättningar för lärande och kommunikation. IT är en viktig drivkraft i förändring och utveckling av framtidens förskola och skapar även stora möjligheter till ökad kommunikation mellan pedagoger och föräldrar samt mellan olika förskolor. I Stockholms förskolor har ett väl utvecklat IT-stöd en given plats.

Förvaltningen: Det borde framgå tydligare att informationstekniken ska finnas och vara tillgänglig som ett pedagogiskt verktyg för barnen på förskolan.

Valfrihet och mångfald

Förskoleplanen: Ett varierat utbud av förskolor ger föräldrar möjligheter till ett aktivt val. En mångfald av verksamhet innebär en utmaning för förskolorna att utvecklas. Lika villkor ska råda för både kommunalt- och enskilt driven verksamhet. Föräldrars val och önskemål ska styra inriktningen och utbudet av förskolor.

Förvaltningen: Förvaltningen delar uppfattningen att alla förskolor, kommunala och enskilt drivna, ska ges lika förutsättningar samt att kraven på uppföljning och redovisning ska vara desamma.

Uppföljning, dokumentation, kvalitetssystem

Förvaltningen har slutligen inget att erinra mot de förslag som framförs i förskoleplanen under rubrikerna ”Uppföljning och utvärdering”, ”Pedagogisk dokumentation” samt ”Kvalitetssystem i Stockholms stad”.
